

VEĽKÉ MAČKY - PREDÁTORY V OHROZENÍ



SVETOVÝ DEŇ
DIVEJ PRÍRODY
3. marec

Svetový deň divej prírody (World Wildlife Day) sa snaží poukázať na dôležitú úlohu, ktorú majú divo žijúce živočíchy a voľne rastúce rastliny v našich kultúrach a v udržateľnosti našej spoločnosti a celej planéty.

Tento rok sú v rámci tohto významného dňa stredobodom pozornosti veľké mačky. **Veľké mačky patria medzi najrozšírenejšie a najobdivovanejšie divo žijúce živočíchy na celom svete.** Pod týmto označením si predstavme druhy ako gepardy, jaguáre, leopardy (i leopardy snežné a obláčikové), levy, pumy a tigre. Tieto majestátne predátory nájdeme žiť v Afrike, Ázii, Severnej, Strednej a Južnej Amerike, čo predstavuje prakticky celosvetové rozšírenie.

Vnímame ich ako charizmatické stvorenia, ktoré sú všeobecne uctievané pre svoj pôvab a silu, inšpirujú nás svojou krásou, rýchlosťou a neriadenou energiou. V priebehu rokov tiež inšpirovali tvorcov rýchlych športových automobilov (napr. značka jaguár), alebo ich nájdeme ako marketingovú značku vozidiel (napr. Peugeot symbolizuje známy emblém leva), ale i elitných športových tímov a módnych značiek oblečenia po celom svete.



Plagát vytvorili Jerry LoFaro, Mohammed Elnour a Patrick George.

Len čísla, alebo alarmujúci stav?

Dnes sa tieto nenahraditeľné predátory v potravní pyramíde stretávajú s mnohými rôznymi hrozbami, ktoré sú väčšinou spôsobené ľudskou činnosťou. V poslednom čase početnosť veľkých mačiek výrazne poklesla a niektorým druhom stále viac hrozí vyhynutie.

Zo všetkých veľkých mačiek sú **tigre** najbližšie k vyhynutiu. Len pred sto rokmi žilo v Ázii až 100 000 tigrov. **Dnes ich zostalo menej ako 4 000**. Stratili už 96 percent rozlohy svojho celosvetového historického výskytu. Vyskytujú sa už len v 11 krajinách Ázie, ale potvrdené chovné populácie existujú iba v 8 krajinách. Z deviatich poddruhov tigra sú už **tri poddruhy (tiger džungľový turanský, jávsky a balijský) v desiatich krajinách vyhynuté**.

Napriek tomu, že sú **levy symbolom divokej Afriky, prešli katastrofálnym úbytkom** a sú už aj na pokraji vyhynutia vo všetkých najväčších a najlepšie riadených chránených územiach. Pred viac ako storočím bolo v Afrike viac ako 200 000 levov. Nedávne prieskumy odhadujú, že **v posledných dvoch desaťročiach sa počet levov znížil z približne 30 000 na približne 20 000**. Zmizli tak z viac ako 80 percent svojho historického výskytu len za posledných 100 rokov. Žijú v 27 afrických krajinách a jednej ázijskej krajine, ale iba v 7 krajinách je známe, že každá z nich obsahuje viac ako 1000 levov. **V 26 afrických krajinách sú levy už vyhynuté**.

Známy ako najrýchlejšie zviera planéty, **gepard, dosahuje v behu na krátku vzdialenosť rýchlosť 110 km za hodinu**. Odhaduje sa, že **vo voľnej prírode zostalo iba 7100 gepardov** a ich budúcnosť zostáva neistá. Gepardy zmizli z približne 90 percent rozlohy ich výskytu v Afrike. V Ázii už takmer vymizli, gepard stredoázijský je s najväčšou pravdepodobnosťou vyhubený, gepard indický je kriticky ohrozený. Najväčšia populácia gepardov žije v Namíbii, 2 000 – 3 000 jedincov.

Leopardy žijú v širokej škále biotopov, od dažďového pralesa Konga až po púšte na Blízkom východe. Ich populácie sa nachádzajú v 75 krajinách hlavne v Afrike a Eurázii. Prítomnosť leopardov v 6 krajinách ako Irak, Kazachstan, Kórejská republika, Libanon, Lesotho a Mauritánia je veľmi neistá. **Leopardy vyhynuli v 6 krajinách**, či regiónoch ako Hongkong, oblasť Číny, Kuvajt, Líbya, Singapur, Sýria a Tunisko.

Leopardy snežné sú často označované miestnymi obyvateľmi za horských duchov vzhľadom na ich tajomnú povahu a zriedkavosť ich vidieť. Jeden z najzaujímavejších druhov na planéte, zostáva stále jedným z najmenej preskúmaných druhov veľkých mačiek. Šesťdesiat percent biotopu leoparda sa nachádza v Číne, v extrémnej krajine približne 2500 až 5500 m n. m. **Predpokladá sa, že vo voľnej prírode dnes žije približne okolo 3920 a 7500 leopardov snežných**. Presný počet je neznámy, pretože je veľmi plachý a náročný na prieskum. Nové poznatky však prináša výskum, vrátane zachytávania jeho aktivity kamerami, fotopascami.

Jaguáre boli vyhubené zo 40 percent rozlohy svojho výskytu. Žijú v 18 krajinách v Amerike, od Mexika po Argentínu. V Spojených štátoch amerických už viac ako 50 rokov neexistuje dôkaz o chovnej, reprodukčnej populácii, zriedkavo boli pozorované len jednotlivci. Počas šesťdesiatych a sedemdesiatych rokov bol jaguár intenzívne

lovený kvôli svojej kožušine; až do roku 1973, kedy Dohovor o medzinárodnom obchode s ohrozenými druhmi (CITES), obchod s kožušinami takmer zastavil. V tom období **bolo zabitých každoročne až 18 000 jaguárov**. Dnes sú jaguáre aj naďalej lovené a zabíjané, väčšinou kvôli konfliktu s ľuďmi. **Jaguáre sú vyhynuté v 2 krajinách, Salvádore a Uruguaji.**

Pumy sa vyskytujú v 28 krajinách Ameriky, avšak ich početnosť celkovo klesá. Obývajú každý typ lesa vo svojom okolí, ako aj horské púšte a otvorené stepné pasienky. Počas 200 ročnej európskej kolonizácie boli odstránené z celej východnej časti Severnej Ameriky, s výnimkou malej populácie na Floride. **Do zoznamu vyhynutých zvierat sa najnovšie pridala aj puma americká**, ktorá sa dlho vyskytovala medzi ohrozenými druhmi. Predpokladá sa, že **posledný jedinec bol zabitý v roku 1938 v Maine lovcami.**



Čo ich ohrozuje?

Môžeme konštatovať, že spoločne všetky **veľké mačky sú najviac ohrozované činnosťou človeka, a to buď priamo alebo nepriamo**. Celkovo ich populácie klesajú v dôsledku straty biotopov a ubúdajúcej koristi, k čomu prispela aj meniace sa klíma. Ďalším veľkým vplyvom na ich početnosť sú ešte stále pretrvávajúce pytliactvo a nezákonné obchodovanie. Napríklad leopardy snežné a časti ich tela (kožušina, kosti) sú vyhľadávané a používané v tradičnej ázijskej medicíne, či predávané za tisíce dolárov. Oblúbeným materiálom pre výrobu módnych doplnkov sú tigrie kožuchy, prípadne kožušina z inej mačkovitej šelmy. **Tigrie pazúry a kosti sa používajú pri liečebných procedúrach tradičnej čínskej medicíny.** Ľudia veria, že napríklad fúzy z tigra im vyliečia sluch a podobne. Hodnota tigra na čiernom trhu je približne 50 000 dolárov. **V roku 2016 thajská polícia objavila** v budhistickom chráme v provincii Kančanaburi **4 živé tigre**, s ktorými sa mohli návštevníci odfotografovať, ďalej našli

d'alších 137 živých tigrov, v mraziacom boxe bolo zamrznutých 40 tigrích mláďat a 20 naložených v zavracích pohároch. Objavili aj bitúnok, na ktorom tigre porcovali a kosti vo fľaštičkách predávali turistom.

V posolstve generálneho tajomníka OSN Antónia Guterresa môžeme čítať:

„Ciele trvalo udržateľného rozvoja zahŕňajú špecifické ciele na zastavenie pytlactva a nezákonného obchodovania s chránenými druhmi voľne žijúcich živočíchov a voľne rastúcich rastlín. Minulý rok členské štáty OSN prijali tretiu v sérii prvotných rezolúcií na riešenie tejto hlavnej príčiny úbytku voľne žijúcich živočíchov, a vlády, občianska spoločnosť a aktéri zo súkromného sektoru na celom svete sa spájajú, aby premenili toto rozhodnutie v platnosť.

Napokon riešením na záchranu veľkých mačiek a iných zraniteľných a ohrozených druhov je politika ochrany založená na vedeckých poznatkoch a uplatňovaní zákona. Pritom, ale musia byť tiež plne zohľadňované potreby miestnych obyvateľov. Keď miestne komunity a hospodárstvo profitujú z ochrany prírody, stratégie majú oveľa väčšiu pravdepodobnosť, že budú úspešné.

Veľa odvážnych profesionálnych strážcov prírody v chránených územiach a policajných dôstojníkov bojuje proti kriminalite v priamo teréne a riskujú tak svoje životy za záchranu našich najohrozenejších druhov. Ochrana prírody je však spoločnou zodpovednosťou.“

Generálny tajomník CITES John E. Scanlon dodal: *„Predátory v ohrození, téma tohtoročného Svetového dňa divej prírody, upozorňuje na naliehavú potrebu, aby ľudia na celom svete podnikli kroky, ktoré zabezpečia, že veľké mačky prežijú vo voľnej prírode. Použitie modernej technológie nám dáva nové pohľad na veľké mačky a viaceré akcie, projekty prebiehajú po celom svete, aby zachránili tieto kultové zvieratá. Dobre spravované chránené územia poskytujú veľkým mačkám divočinu, ktorú potrebujú na potulovanie a lov, boli nájdené inovatívne spôsoby pre spolužitie ľudí a voľne žijúcich zvierat v harmónii a dohovor CITES poskytuje medzinárodnú právnu ochranu veľkým mačkám proti nezákonnému obchodu a vykorisťovaniu.“*

Na záver

Veľké mačky sú kľúčové tzv. dáždnikové druhy. Ich ochranou sa chráni nie len rozsiahla krajina, ktorú obývajú, ale aj široká škála ďalších organizmov. Je to vstupná brána k ochrane všetkých ekosystémov, ktoré sú rozhodujúce pre zdravie našej planéty.

Osud niektorých najohrozenejších a najznámejších ikonických druhov na svete, je na pokraji existencie, preto je o to dôležitejšie zapojiť aj mladých ľudí do rozhodnutí, ktoré ovplyvňujú svetovú prírodu. Existuje staré čínske príslovie: "silná mládež vedie k silnej krajine".

Je nádej. **Sme príčinou ich úbytku, takže môžeme byť aj ich záchranou.** Kríza môže byť stále odvrátená, ak budeme konať teraz!



DNES UROBTE JEDNU VEC, KTOROU POMÔŽETE PRÍRODE.

Uvádzame zopár návrhov:

- Zverejnite plagátik k Svetovému dňu divej prírody na vašom webe, alebo na sociálnej sieti (Facebook, Twitter atď.) so správou „*Len pred sto rokmi žilo v Ázii až 100 000 tigrov. Dnes ich zostalo menej ako 4 000. Populácia afrických levov sa za 20 rokov znížila o 40 %.*“ – DNES UROB JEDNU VEC, KTOROU POMÔŽEŠ PRÍRODE #WWD2018.
- Odfotťe sa s plagátikom, rozpošlite, zdieľajte na sociálnych sieťach a ukážte tak podporu. Môžete použiť #Dnes Urob Jednu Vec#, #mládež pre divú prírodu#, #VYPOČUJME SI HLASY MLADÝCH#, #Stop Ilegálnemu Obchodu#

Svetový deň divej prírody môžete nájsť aj na Facebooku:

<https://www.facebook.com/WorldWildlifeDay>, <https://www.facebook.com/cites>

PLAGÁT PODPORY si stiahnite TU!

- Žiť svoj každodenný život s najmenšími negatívnymi vplyvmi na životné prostredie, voľne žijúce zvieratá a ich biotopy. (nakupujte uvážene a len certifikované udržateľné produkty, triedzte odpad, používajte hromadnú dopravu)
- Navštívte národný park, chránenú krajinnú oblasť, zoologickú alebo botanickú záhradu, či múzeum a zistite ako im môžete pomôcť pri záchrane živočíchov alebo rastlín.
- Zorganizujte besedu na danú tému vo vašej škole, univerzite, knižnici, klube. Prečítajte si zaujímavosti o veľkých mačkách na <http://www.wildlifeday.org/content/learn>
- Zorganizujte výstavu fotografií, výtvarnú súťaž, alebo premietanie filmov s danou tematikou (krátke videá o veľkých mačkách sú zverejnené na <http://www.wildlifeday.org/content/outreach-material>).
- Podporte lokálny projekt zameraný na ochranu prírody.

Spracovala: Ing. Miriam Balciarová, ŠOP SR, oddelenie environmentálnej výchovy

Zdroje informácií:

www.wildlifeday.org

www.cites.org

www.cites.sk

[www.facebook.com / CITES](https://www.facebook.com/CITES)

<https://noizz.sk/enviro/puma-americka-vyhynula/g4rgh3d>